

KONGL. MAJ:TS
BEFALLNINGSHAFVANDES

I

MALMÖHUS LÄN,

till Kongl. Maj:t år 1828

afgifne

Fem-Års-Berättelse.

19.

STOCKHOLM 1829,
tryckt hos JON AD. WALLDÉN.

INLEDNING TILL

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1817/1821-1851/55.

Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser.

Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:

- Länets allmänna beskaftenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Malmöhus Län, till Kongl. Maj:t år 1828 afgifne Fem-Års-Berättelse.

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

KONGL. MAJ:TS
BEFALLNINGSHAFVANDES

I

MALMÖHUS LÄN,

till Kongl. Maj:t år 1828

afgifne

Fem-Års-Berättelse.

19.

STOCKHOLM 1829,
tryckt hos JON AD. WALLDÉN.

INNEHÅLL

	Sid.
Underdånig berättelse	
Landets allmänna beskaffenhet.....	2.
Invånarne.....	4.
Näringarna och folkets lynne.....	7.
Kammarverk.....	23.
Politisk Författning.....	30.

Stormächtigste Allernådigste Konung!

Till underdånig följd af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 17:de April 1821, varder härmedelst aflemnad Fem-års-berättelsen för det mig Nådigtst anförtrodde Malmöhus Län, upprättad, med dertill hörande Tabeller, enligt det af Eders Kongl. Maj:ts Landtbruks-Academie föreslagne, Nådigtst fastställde formulär, jemte de i öfrigt tid efter annan gjorda tillägg; och ehuru dessa föreskifter, enligt vederbörandes meddelte uppgifter, jemte egen kännedom om Länets Ekonomi och Statistik, med hvad mera till ämnet i dess omfattning hörer, blifvit så vidt iakttagne, som omständigheterna medgifvit, enligt begreppet om åsigtterna af det hela och de dertill lydande detaillier, torde dock, då fleras åtgärd dertill måst bidraga, misstag näppeligen kunna undvikas, likväl utan någon verkan å de hufvudsakliga föremål, som åsyftas.

Landets allmänna beskaffenhet.

Malmöhus Län, innefattande omkring 44 kvadratmil, inberäknadt Insjöar, beläget 55 grader 20 min. å 56 grader 18 min. Longitud samt 30 grader 5 min. å 31 grader 40 min. Latitud, gränisar i norr och öster till Christianstads Län, i söder till Östersjön och i vester till Cattegat, äger icke någon annan bergsträcka än den, som finnes i gränsen emellan nämnde 2:ne Län i Luggude och Onsjö Härad å ena och Norra Åsbo Härad i sistberörde Län å andra sidan, jemte det så kallade Kullaberg, yttersta spetsen af Länet i norr, där Kullafyr är anlagd, jemte en bergsrygg i Torna Härad, kallad Romele-klint, samt de så kallade Rönneberga högar, en landthöjd i Rönnebergs Härad, hvilken, ehuru utgörande en bergsrygg, likväl är betäckt med fruktbarande åkerfält. Länet består hufvudsakligen af slättmark, till större delen af bördig jord, utom någon del af Färs och Torna samt några Socknar i Harjagers Härad, der sandmarker träffas samt boken- och ekeskogar, jemte annan löfskog i en del Socknar af Frosta, Färs, Onsjö, Bara och Ljunitz Härad, egentligen tillhöriga Säterier, samt några Insjöar: Ringsjö, Womsjö och Börringesjö, jemte en del mindre sjöar, hvilka alla endast begagnas till fiske, men

icke till någon lättnad i Communicationen, hvartill ej heller de i orten varande flera åar och strömdrag bidraga. Särskilte mineral-helsokällor finnas i orten, deraf Ramlösa samt den några år vid Helsingborgs Stad begagnade källan, Helsan kallad, äro de betydligaste och den förstnämnda synnerligen begagnad. Några betydliga kärr eller moras äro icke i orten, eller hafva der varit föremål för odling. Denna har dock i sednare åren gjort stora framsteg medelst den välgörande enskiftes-anstalten, derigenom högst betydliga utmarker blifvit förändrade till bördig åker och äng enligt författningar, lämpade efter locala förhållandet i orten, hvilka med begärlighet blifvit omfattade samt allt mer och mer tillvunnit sig allmänt förtroende till Invånarnes förkofran, hvarigenom tillika sjelfva klimatet vunnit, till fördel för helso-tillståndet, så att de farsoter, som i andra orter haft menliga följder, icke härstädes härjat. Den rådande jordmånen på slättbyggden består af lerblandad jordmylla, samt i skogstrakten af skogslera, mer och mindre stenbunden, der således odling icke kan ingå i någon särdeles beräkning annorledes än till skogsproduct, deraf orten synnerligen har behof.

Länet är indeldt i 5 Fögderier och Dom-sagor, bestående af 13 Häradar, 266 Sock-

nar och 6 Städer, deribland Skanör och Falsterbo äga en gemensam styrelse.

Utom marknader i städerna finnas 4 på landet, nemligen Hörby, Annelöf, Skurup och Trelleborg, vid hvilket intill Östersjön belägna sistnämnda ställe, som fordom ägt stadsprivilegiër, hvilka försvunnit vid anläggningen af Malmö, vissa handelsförmåner blifvit förundta genom Kongl. Resolutionen den 15:de Julii 1818, i afseende på spanmåls- och byteshandel, hvartill den der belägne hamn, hvilken tarfvar ansenlig förbättring, bidrager. Lättnad i producternes afsättning vinnes egentligen genom förbättrande hamn-anstalter vid Malmö, Ystad och Landskrona samt äfven vid Helsingborg, hvartill dessutom erforderliga, allmänna och nödiga särskilda vägar inom Landet bidraga.

Invånarne.

Enligt sista års mantalsteckningar, befinns folkmängden utgöra:

I Oxie, Skytts och Wemmenhögs Häraders fögderi.

	Summa.	Skattskrifne.	Undantagne.
Man- och Qvinkön	41,245	— 22,348	— 18,897
Transport	41,245	— 22,348	— 18,897

	Summa.	Skattskrifne.	Undantagne.
Transport	41,245	— 22,348	— 18,897
Torna, Bara och			
Harjagers fögderi	38,774	— 20,547	— 18,227
Luggude, Rönne-			
bergs och Onsjö			
fögderi	47,873	— 24,457	— 23,416
Frosta och Färs			
fögderi	31,964	— 17,351	— 14,613
Ljunitz och Herre-			
stads fögderi . .	11,413	— 5,901	— 5,512
	<hr/>		
Summa	171,269	— 90,604	— 80,655

Städerna.

	Summa.	Skattskrifne.	Undantagne.
Malmö	8,377	— 4,489	— 3,888
Lund	4,349	— 2,638	— 1,711
Helsingborg . . .	2,778	— 1,627	— 1,151
Landskrona . . .	3,543	— 1,768	— 1,775
Ystad	3,909	— 2,395	— 1,514
Skanör och Fal-			
sterbo	758	— 466	— 292
	<hr/>		
Summa	23,714	— 13,383	— 10,331
tillsammans för			
Land och Stä-			
derna	194,983	— 103,987	— 90,996

Då 1822 års fem-års-berättelse uppta-
ger då varande folkmängden till 156,508

personer på Landet och 19,584 i Städerna, visar sig uppenbart, att folkmängden tilltagit under de sist förflutna åren med 18,621 personer, en direct följd af det fortsatta enskiftesverket och dermed sammanhang ägande odlingen, hvaraf tillkommit hemmansstyckningar i mindre ägolotter och tilltagande hjonelag, och att i förening dermed icke inträffat allmänna farsoter; att orten dessutom äger ett sundt klimat, der ständigt varande blåsvädret skingrar skadliga partielar samt ändteligen genom vaccinationsanstaltens noga handhavande. Dessutom bör anmärkas, att då skattskrifnings- och mantalslängderna icke utgöra egentliga föremålet för anteckning af barn, hvilken omständighet tillhör Tabellverket, folkmängden otvifvelaktigt är större, än som kommit till Styrelsens kännedom, såsom icke i annan mon tillhörande dess uppmärksamhet, än som å sjelfva Cameral-verket har afseende, men hvaraf det resultat är alldeles ostridigt, att å hvarje qvadrat-mil 4,430 personer kunna beräknas.

Rökarnes antal voro 1822 uti:

Oxie, Skytts och Wemmenhög	7507
Torna, Bara och Harjagers	5208
Luggude, Rönneberg och Onsjö	7064
Frosta och Fär	6719
Ljunitz och Herrestad	2599
	<hr/>
	Summa 29,097

samt 1827 uti:

Oxie, Skytts och Wemmenhögs	8504
Torna, Bara och Harjagers	5774
Luggude, Rönneberg och Onsjö	7500
Frosta och Fär	7561
Ljunitz och Herrestad	2635
	<hr/>
Summa	31,974

Rökarne eller Bostädernas antal hade således ökat sig under de sistförflutne fem åren 1822 — 27 med icke mindre än 2877.

Näringarna och folkets lynne.

I allmänhet utgör jordbruket allmogens hufvudsakliga sysselsättning, och det tunga arbete, som dermed står i sammanhang, måste ansenligen verka på dess lynne. I skogstrakter, der jordbruket icke påfordrar sådan ansträngning, som på slättbyggden, utan hvars hufvudnäring består i afsättning till slättbyggdens förnödenheter, nemligen bränsle, åker- samt vagns-redskap m. m., hvilket innebär mindre mödosamt arbete än i det öfriga Länets, uppkommer deraf mera liflighet, och, i samma mån hofveri-arbetets afskaffande fortfar bland frälse-godset och förändras till arrendatorer genom Cóntracter samt bestämda tjenstbarheter, tjénar denna förändring till utveck-

ling af själens förmögenheter; till omtanka och, bland annat, äfven till fördel för en förbättrad utkomst och hushålls-anstalt. Binnärningar äro i öfrigt icke af tillfället att påräkna vidare än vid Länets fisklägen, der flera tusende personer hämta sin bergning från hafvet, samt af handtverkerier på landet, deribland, äfven sådane friska och arbetsföra personer, hvilkas nu antagne soss-sättningar tillförne utgjort blott en tillflykt för bräkligt folk. Gemensamt är tankan fästad på allmänna pligters iakttagande, hvad angår kronans intrader, samt lydriad under borgerliga och samhälls-lagarne; och vid individuella tillfälligheter af motsatt art, användas lagarna till de felaktiges och brottsliges bestraffning och rättelse samt till andras efterdömme, dervid, mera än förut, lagarnas skyndsamma tillämpning, genom den i orten lyckligtvis inrättade Öfverdomstolen, utgör en utmärkt välgörande anstalt för ortens gagn och betryggande.

Förändrade pris å ortens hufvud-product verka mer och mindre till ortens bästa och af den ej blott här, utan äfven annorstädes, fästade uppmärksamheten på jordens odling, bebådas för denna ort mindre fördel, än som fordorm varit påräknad i synnerhet hos dem, som i speculation betalt jorden dyrt och dessutom ökat skuld genom

kostnad å odlings-företag, hvarvid jemförelsen, å ena sidan emellan 1826 års allmänt i Riket mer och mindre felslagna spanmåls-product, och å den andra både de föregående och det påföljande årets rika afkastning, ligger till ortens märkliga förlust i öppen dag, i betraktande deraf, att 1826 års ansenligen minskade gröda ingalunda på det följande årets skörd medfört för odlaren ringaste fördel, utan tvertom gifvit ett motsatt förhållande, enär 1827 års sädesrika product gullit vida mindre än under de föregående åren, innan 1826 års missväxt inföll. Likväl och oansedt penningbristen deraf varit en uppenbar följd, hvilket bäst kan inhämtas både af mångdubbladt tillit till ortens Lånecontor och af lagsökningarnes ökade mängd, kan dock skäligen förmodas, att, med undantag af dem, som ådragit sig skuld för de förut uppstegrade hemmansprisen, välmågan, om icke tilltagit, åtminstone bibehåller sig i allmänhet utan någon märkbar förändring, och att, med biträde af förbättrade enskilda ekonomiska anstalter, med någon mera fästad uppmärksamhet hädanefter å ladugårds-skötseln, än egentligen å sädesproductionen, och å den öfverdrifna potatoes-plantering, som i synnerhet till bräuvinsbränning och högst obetydligt quantum spanmål användes, så vida en förmånlig afsättning af åkrens product

inträffar, conjuncturen torde sig ansenligen förbättra och ej blifva så menlig, som den i föreställningen hos en del af ortens Invånare stundom visat sig; i sammanhang hvarmed och då bland den arbetande klassen och daglönare födoämnen finnas till goda pris, men daggspenningen icke i samma mån minskas, dessas belägenhet är ganska fördelaktig och kunde bringas till välstånd, om icke af berörde förhållande alstrades maklighet och utsväfningar, mera än arbetsdrift och håg till förtjenst.

Egentliga hufvudsädet i orten är korn, hvarjemte rågsädet tid efter annan ansenligen tilltagit, äfvensom hafre samt till mindre belopp hvete och trindsäd, ärter och vicker jemte obetydligt belopp bönor, endast till eget husbehof, tillhöra Circulationsbruket. Genom enskiftningen har jordbruket i sednare åren undergått ansenlig förändring, så att trädesjord mera allmänt än tillförne blifvit utlagd, i sammanhang hvarmed Circulationsbruket blifvit infördt öfverallt vid Säterier samt andra större egendomar och äfven tilltager hos allmogen. I mån af jordmånens godhet och beskaffenhet, större eller mindre utrymme, ligger jorden hvar 4:de, 5:te à 6:te år i träde och den öfriga besås med spanmål, äfven ett eller annat gärde till artificiell hö-pro-

duct, utom potäter, dertill äfven utmark och hagar odlas; varande afkastningen beräknad af höstutsädet till 8:de å 10:de kornet, äfven derutöfver, samt vårsädet till 5:te å 6:te kornet.

Då, enligt skedda anteckningar, genom den i tjugufem års tid fortsatte enskiftningen 363,970 $\frac{1}{4}$ tunnland jord endast bland byahemmanen kommit under berörde handling, deribland 2070 $\frac{1}{2}$ hemman blifvit enskiftade; så synes deraf i hvilken stor scala spanmåls-productionen tilltagit, och att de dertill af Staten anslagne penningebelopp, utgörande till sistlidet års slut 109,316 R:dr 30 sk. 6 rst. Specie, fullleligen svarat mot det åsyftade gagnet. Önskeligt vore, att hägen måtte för enskiftningen bibehålla sig hädanefter såsom hittills, och att den nu mera genom Kongl. Skiftesförfattningen den 4:de Maji förlidet år skedde förändring i proceduren icke måtte i opinionen möta någon betänklighet. I alla fall utgöra hufvudsakligen frälsebyarna ägodelningens återstående egentliga föremål för denna ekonomiska anstalt; och om dermed kommer att än fördröjas, så är dock det betydligaste ägoväldet redan enskiftadt och återstående beloppet att beräknas till omkring 6:te eller 7:de delen af den jord, som möjligen kan genom en slik behandling bringas till

odling, Emedlertid och oansedt utsigten för spanmåls-afkastningen nu icke synes lofvande, har likväl jordägendomen än icke fallit i värdet vid andra tillfällen, än då forceerade utmätnings-åtgärder komma i fråga. Måttstocken vid frivillig handel består hufvudsakligen i jordrymden samt jordens mer eller mindre förmånliga bördighet, i tillämpning hvaraf areala tunnelandet vanligen gäller på landsbyggden omkring 133 R:dr 16 sk. samt den sämre 66 R:dr 32 sk. à 50 R:dr Banco, men städernas jord i allmänhet vida högre eller 200 R:dr Banco och deröfver, äfvensom vid arrende af jord å landet afgiften vanligen belöper till $\frac{3}{4}$ tunnorna korn, öfver eller under, efter jordens beskaffenhet, samt dessutom ansvarighet för de hemmanen vidlådande skyldigheter, samt i städerna till $1 \frac{1}{2}$ à 2 Tunnor af areala tunnelandet.

Förhållandet med ortens tilltagande production samt mer eller mindre fördelaktiga afkastning det ena året emot det andra, oansedt odlingsföretag hvarje år tillkommit, kan någorlunda inhämtas af den utförsel till andra Inrikes orter, som under de sist förflutna fem åren, enligt Tullkamrarnes specialer, ägt rum från hamnarne vid Helsingborg, Höganäs, Landskrona, Malmö, Ystad och Trelleborg, nemligen:

Tunnor Spannmål.

År 1823	226,296: 28.
— 1824	357,458: 32.
— 1825	300,739: 33.
— 1826	211,963: 9.
— 1827	159,306: 2.
	<hr/>
Summa	1,255,764: 32.

Kannor Brännvin.

År 1823	447,747 $\frac{1}{3}$
— 1824	526,266 $\frac{3}{4}$
— 1825	401,226 $\frac{3}{2}$
— 1826	295,433 $\frac{5}{6}$
— 1827	204,667 $\frac{3}{4}$
	<hr/>
Summa	1,875,342 $\frac{5}{24}$.

Endast följande spannmåls-partier hafva från utrikes orter inkommit under förberörde år, nemligen:

År 1823	3:
— 1824	509: 24.
— 1825	— —
— 1826	1,391: 20.
— 1827	16,267: 2.
	<hr/>
Summa	18,171: 10.

hvilket obetydliga belopp icke kan i någon särdeles mån hafva bidragit till nedsatta pris i orten under berörde år; men helt olika visar sig spanmålsprisen efter förliedet års rika skörd, då, oansedt den år 1826 inträffade allmänna missväxten i Rikets flera Provincer, producten det följande året 1827 ej blott nedfallit till vanpris, utan äfven ligger till anseeligt belopp oförsåld dels hos Jordägarne sjelfve, dels i de Handlandes magasin, och huru denna betydliga ekonomiska angelägenhet skall kunna bringas till ordning, lär vara svårt att utreda. Allt beror på afsättningen, ehvad den inom orten må kunna befordras genom öfverlagd plan eller ankomma på tillfälligheten; hvarvid någon ej lærer undfalla, att då Spanmål fordom betydligen blef använd till bränvinsbränning, utgör den nu högst öfverdrifna potaees-planteringen snart sagdt enda råämnet dertill, derigenom spanmålsåtgången följaktligen i betydlig måtto minskas, hvaraf, enligt sakens förhållande, genom den anseliga spanmåls-behållningen, varupriset nedsättes utan någon förmånlig verkan, så länge den antagna ekonomiska anstalten, hvad angår potaees-planteringen, obegränsad bibehålles.

Skyndsamheten i ägors upptagande till fertilitet har anseeligen blifvit befordrad

genom jordbränning, då jordmånen dertill varit användbar och nödig försigtighet blifvit iakttagen, så att jorden ej förlorat dess productiva förmåga, hvarigenom tillika afkastningen ansenligen kommit att ökas; men i mekaniskt afseende hafva icke andra verktyg blifvit för åkerbruket införda, än som länge varit bibehållna, utom den så kallade Engelska plogen, hvilken är godkänd för dess användande med mindre dragare än i allmänhet och som nu mera tillhör denna ort. Tröskmachiner hafva dock blifvit oundgänglige att uppföras, så vida hvarje års skörd skolat kunna undanskaffas och utrymme lemnas tillgängligt för det kommande årets gröda, hvarigenom i tröskarbetet en betydlig lättnad tillika blifvit vunnen, till minskning i arbetskostnaden, hvilken annars öfver höfvan hade kommit att öka producentens förlust. I öfrigt bör ej lemnas oanmärkt, att Städernas jord egentligen användes till spanmåls-production, som icke ringa ökar tillgång å spanmålen; och om, såsom förmodas, Städernas jordar varit afsedde till andra ekonomiska föremål, som höra till växtriket, och mera tillhört andra planteringar än Landtmanna-yrket, så torde åtminstone särskilte färgstoffer och dylika rudimaterier ej så obetydligt kunna minska importen af dessa behof.

I sammanhang med jordbruket, förekommer äfven hvad som angår Landets hufvudsakliga behof af erforderliga ämnen till bränsle och redskap. Den del deraf, som rör skogen, är väl kortligen vidrörd i den allmänna beskrifningen, hvaraf inhämtas, att denna tillgång egentligen hämtas från Säterierna; men bränslets otillräcklighet ersättes af torf, som i synnerhet utgör allmogens eldningsämne och gagnas till bränvinsbränning; hvarförutom äfven å flerfaldiga ställen ängarna tillgripas och uppskäras att fylla bebovet, hvilket medförer en oersättlig skada å ängsmarken, som i allmänhet icke behandlas med erforderlig omtanka att fylla och utjemna jorden åter till äng, utan lemnar qvar odugliga vattenhål, som utgöra en stor förlust i ängsområdet och i productionen.

Så vida den vid Höganäs tillgängliga stenkolsgrufvu-tillgången mera än som sker begagnades åtminstone vid Brännerierna, så vunnas en dubbel fördel genom afsättning vid grufvan och minskning i skogs- och torfförstörelsen; och må hända kommer man försent med denna omtanka, då skogen är illa använd och torfmåssarna medtagna; och då detta allt beror på egarnes egen fria vilja, medan Styrelsen ej tillkommer att göra
 någon

någon inskränkning i ägande-rätten till dess användande; så beror ock i närvarande skick på hvarjes hushålls-anstalt, i hvad mohn den ene bättre eller sämre än den andra begagnar de tillgångar, naturen frikostigt utdelat; i sammanhang hvarmed äfven de trakter, som bestå af sandfält eller annan sämre jord, än som med fördel kan ingå i circulationen, skogsplantering blifvit verkställd, dels vid särskilda Säterier, såsom Öfvedskloster, Barsebäck, Kulla-Gunnarstorp med flera, dels ock i särskilda Byalag, såsom Björka, Ilslorp i Färs Härad, Hemmestorp i Torna, Saxtorp, Åslorp i Harjagers Härad, samt Raus och Pålstorp i Luggude Härad å så kallade Råå sand, samt i Wässby Pastorat i samma Härad med flera ställen, till hvilka sistnämnda understöd skett af de medel Staten, enligt K:gl. Brefven den 6 September 1815 och den 23 Mars 1825, under 3 års tid med 1800 R:dr anslagit, för hvilka redovisning i behörig ordning blifvit och blifver verkställd; och hafva berörde medel medfört dess välgörande afsigt, så att förr varande alldeles nakna, odugliga sandfält nu äro betäckte med löf- och barrskog, ehuru okyunt ej sällan visar dess håg att göra skada, åverka och förstöra dylika planteringar.

I anseende till ladugårds-skötseln och den product, som deraf för Landtmannen står att vinna, är derå nu mera fästad mycken uppmärksamhet, sedan spannmåls-productionen i den stora scala, som tid efter annan hopat sig i öfverflöd, vållat ned-satt pris, och Landtmannen börjat inse be-hofvet, att, genom minskning i spannmåls-productionen, öka ladugårds-afkastningen, för att återställa, mellan åkern och ängen, ett mera jämförligt förhållande, än hittills varit iakttaget. Förberedelser dertill äro alltså redan å särskilda egendomar vidtag-ne, goda och utländska kreaturs-racer tid efter annan anskaffade, deribland må näm-nas både från Tyrolen, Schweitz och Hol-land, och anledningar visa sig, att utgån-gen deraf skall blifva förmånlig, hvarige-nom den alltför länge fortsatta tillförseln af smör, ost och talg från andra orter och äfven från Finland måtte komma att upp-höra, samt dessa ladugårds-producter, lika med sjelfva yngslen, lemna ersättning för den nu synbara minskningen i spannmåls-prisen. Fårafveln har ock redan blifvit an-sedd såsom en, mera än förr, förmånlig speculation. Genom den för flera år till-baka genom Konungens Nådiga föranstal-tande införde merinos-stammen, som på Fliinge Kungsgård varit etablerad, har denna race spritt sig i orten; och ehuru

sjelfva stammen nu mera är förflyttad till Småland, äro icke dessmindre omkring 100 får, kronan tillhöriga, qvarlemnade, deraf erläggas i R:dr 16 sk. i lega för hvarje, så att denna race årligen ökas. Särskilte Possessionater, deribland Hofmarskalken Grefve Bark synnerligen sig utmärkt, hafva dessutom förskaffat sig andra racer af electa får, så att denna industri är i märkbart tilltagande. I detta, som i alla andra dylika fall, beror den väntade fördelen helt och hållet på en liflig afsättning, och om denna icke genast sig erbjuder, hvilket hittills ej varit händelsen; så torde dock, då ullsorteringen bättre blifvit urskiljd, Fabriqueurerna hellre antaga rudimaterien inom Riket, än förskaffa den utomlands: hvarigenom den enskildta fördelen i bägge fallen komme att bidra till gemensam patriotisme, genom allmänt och enskild gagn.

Genom Regeringens uppmärksamhet och Nådiga omtänka är hästafveln i orten i synbart tilltagande genom etablerande af Flinge Stuteri och den tillgängeliga Stobetäckningen, som allt mer och mer begagnas; äfvensom genom Hingstars aflemnande vid indelte Cavallari-Regementerna och genom premier för goda Hingstars uppfödande af egen afvel, hvarigenom den fördel redan visat sig, ej allenast att remou-

teringen completeras af ortens egen afvel, utan äfven lemna afsättning till andra orter, hvartill enskilda Stuterier inom orten hos en del Possessionater äfven bidraga, så att den från Dannemark tillförne skedde betydliga införseln för detta ändamål ansenligen blifvit minskad och troligen kommer att upphöra; varande de till Flinge Stuteri-anläggning och underhållande anslagne statsmedel under dervarande nitiska Styresmannens oafbrutna omtanka fullt ledande till ändamålet af hästafvelns förbättrande, innefattande en större fördel, än vid en flyktig öfversigt står att bemärkas, men hvilken, i tidens längd, kommer att ådagalägga dess välgörande verkan.

Saltpetertillverkning tillhör icke denna Orts sysselsättning, hvartill jordmånen ej är användbar. Beloppet af tillverhningen deraf kan icke beräknas högre, än till 200 lispund årligen, utan måste saltpetergården erläggas med penningar, enligt årligen fastställande pris, hellre än att förspilla en illa använd tid, utan något redbart ändamål.

Höganäs Stenkolsgrufva intager en betydlig näringsgren i orten, sammanlagdt med den der gjorde upptäckt af eldfast lera, högst fördelaktig för tegeltillverkning och andra fabricationer. Förhållandet med

dessa verk och fabricationer är fullständigt utredt genom Directionens sist aflåtne berättelse, och något transumt deraf skulle leda till styckning af det hela, utan något ändamål, hvilket bör i det hela betraktas. Så vida afsättningen icke brustit i de betydliga varande lagren, hade troligen uppfordringen kommit att fortsättas med eftertryck. Stenkolsgrufvans framtida öde beror på Rikets Ständers Beslut vid instundande Riksmöte och med detsamma icke mindre än 903 personers uppehälle vid denna, så kallade, Colonie, hvilkas sysselsättning och yrke endast och allenast är fästadt vid berörde handtering. Emedlertid kan för afgjort antagas, att, om stenkolstillgången icke skulle vara af den betydighet, som anledning varit att förmoda, och hvilket beror på närmare, med kostnad förenad, undersökning, den i allt fall är tillräcklig för tegel och fabrication af den eldfasta leran, som anses vara outtömlig och af oberäkneligt värde både för inhemskt och utländskt användande samt för en alldeles otvifvelaktig afsättning både i anseende till rudimaterien och fabricationen, hvilken sistnämnde kommer att till en början efter omständigheterna, mera än förut, användas till tegelslageri, derå afsättningen lofvar synnerlig framgång; varande för flera år tillbaka, af den framlidne store Patrioten,

Hans Excellence Grefve *Ruuth*, i sammanhang med utvidgningen af stenkolsgrufvan och upptäckten af den eldfasta leran, en reverber-fabrik anlagd i Helsingborg, funderad på omförmälte tillgångar, hvilken än bibehålles och uppfyller dess ändamål.

Till fabriquer äro i öfrigt ej att på landet hänföras andra, än ett Pappersbruk i Lödde Å, som under nu varande ägarens behandling med mycken kostnad är förbättradt, Nio garfverier, hvaraf de tvenne vid Wollsjö berustade Säteri i Färs och ett vid lägenheten Tittenté i Wemmenhögs Härad äro de största, några oljeslagerier, tegelbruk och vallmarsstampar, deraf en är anlagd nära staden Lund af ägaren till Pappersbruket vid Lödde Å, hvarförutan åtskilliga mjölqvarnar tid efter annan tillkommit, hvarom serskilt kommer att för-
mälas.

Fiskeri idkas hufvudsakligen i den så kallade Kullatrakten vid Mölle, Arilds, Halså, Wiken, Höganäs fiskelägen samt i öfrigt vid Hittarp, Graverna, Domsten, Rå, Barsebäcks med flera dylika lägen längs kusten, deraf idkarne hafva deras stundom nog knappa bergning, serdeles sedan sillfisket upphört i den ymnighet, som förr. Fisket består af vanliga slag, deribland endast i Kullen af-

ven fångas hummer och taskkräftor. Då sillfiske någongång inträffar, är afsättningen städse att påräkna, och saltad sill af sådan fångst äger framför annan sill betydligt företräde. Idkandet af fiskarhandteringen är högst besvärligt, jemväl äfventyrligt, och den dylika strandsittare ålagde skatt till Staten faller sig ganska känbar, jemförelsevis till andra arbetande-klassers afgift, så att, då enskilte jordägare i mer eller mindre mohn äfven utfordra skatt, träffas ej sällan bland denna klass serdeles medellöshet.

Kammarverk.

Tabellen upptager det belopp, som Staten tillflyter af matlag, mantal samt andra personele och debiterade skatter och utlagor. Redovisningen sker i vanlig ordning, så att några balancer ej hafva inträffat, ej heller befinnas andra rester årligen än de, som bero på afkortning eller requisition i anseende till bortflyttade eller afvikne personer, och genom dylika afkortningar samt förluster, kan minskningen i det som debiteras eller taxeras, högst beräknas till $2\frac{1}{2}$ procent. Uppbördsmännens ansvar och deraf följande göromål, både hvad angår summan och personalen, ökas beständigt; men deras löneförmåner stå visserligen icke dermed i något jemnförligt

förhållande, emedan Landt-statens aflöning i detta Län utgöres i Contant och icke, såsom annorstädes, är indelt, ehuru enligt authentika handlingar, uppbördens belopp, utom ett enda Län, stiger högre i detta, än i något af de öfriga i Riket.

Hemmantalets belopp innefattas i Tabellen; och då några krouoparker eller allmänningar icke finnas, som utgöra föremål för nya hemmans skattläggning, hafva icke eller några dylika tillkommit; likasom ej heller förmedling i hemmantalet ägt rum.

Kronojorden, likasom andra kyrkolägenheter, äro vid timande åboledigheter underkastade skattläggningar, då slikt förut ej skett, samt Domkyrko- och andra kyrkohemman beroende på auction, dervid ett maximum och minimum förut bestämmes, med optionsrättighet för Innehafvarens barn, om de finna sig hågade att en sådan begagna, hvilket allt i Kongl. Maj:ts Nådiga Författningar den 3:dje Mars 1821, 18:de Junii 1823 och den 16:de Januarii 1828 närmare bestämmes. I anseende till högt uppdrifvet pris å sjelfägande jord, har hågen blifvit fästad vid arrenden, och höga anbud hafva vid dylika tillfällen försatt Arrendatorerna i trångmål och brist att utgöra deras afgifter, samt betagit förre Innehafvarens

barn tillfälle att bibehålla fördelen af deras förfäders arbete och bemödanden, men hvilken förmån nu mera blifvit främjad och föranleder till ömsesidig fördel både för kyrkorna och för Brukarne.

I hvad mån Domkyrkan i Lund vunnit genom arrenden af dess jord, kan någorlunda inhemtas af följande förhållande, att af 72 till Skatte i äldre tider försålde Domkyrko hemman utgjordes år 1821.

I penningaränta samt i spaumål

Krono-tionde och Landgille

Contant: R:dr sk. r. Råg Korn Hafra

470: 39. 11. 32: 32. 141: 18 $\frac{3}{4}$. 64: 6 $\frac{1}{4}$.

samt af $5\frac{1}{4}$ $\frac{5}{24}$
till Skatte oför-

sålde hemman 318: 33. 5. 76: 4. 340: 22 $\frac{1}{2}$. 74: 15 $\frac{1}{4}$.
hvaremot, enär de till Skatte försålde hemmanen blifvit oförändrade till hela afgiften, annorledes än som beror på markegången, tillökning blott af 18 $\frac{3}{8}$ till Skatte oförsålde hemmans-afgifter blifvit sedan år 1822 genom arrende ökade, bestämde till 283 tunnor 4 kappar af hvarje alla tre sädesslagen, derigenom dock det af berörde hemman förut erlagde landgille, Råg 5 tunnor 33 kappar, korn 83 tunnor 3 kappar samt 13 tunnor 16 $\frac{1}{4}$ kappar hafra, kommit att för-

svinna, såsom i arrende-beloppet inbegripet, och visar Domkyrkans räkning för år 1826, att dess inkomst utgjort Contant 789 R:dr 25 sk. 4 r.; Råg: 406 tunnor 19 kappar; korn 634 tunnor 25 $\frac{1}{4}$ kappar; Hafra 408 tunnor 9 $\frac{1}{4}$ kappar; hvilket spanmåls-belopp ytterligare betydligt ökas, då odisponerade hemman vid nu varande Innehafvares fränfälle komma att på arrende upplåtas, och i lika förhållande varda äfven öfriga kyrkornas jordar bragta till förökad inkomst.

Såsom följd af populationen, hafva tid efter annan tillkommit flere nya qvarnar, dels skattlagde till tull-afgift, dels blott till husbehof. Afgiften för de förra till Staten, så vidt de tillkommit å krono- eller skattegrund, länder till direct fördel, deremot de på frälse-grund blifva indelte i Rusttjänst-beräkning. Husbehofsqvarnar åter äro, genom Kongl. Maj:ts Nådiga kungörelse den 17 Februarii 1824, friade från den afgift, som dem tillförene varit åsatt, Under de sist förflutna fem åren utgöra skattlagda qvarnars antal 46 stycken med 60 par stenar och de sistnämnde 301 stycken med 301 par stenar jemte en skattlagd sågqvarn, Dessa drifvas egentligen med väder, medan näppeligen lemnas tillfälle till flera vattenqvarnar än förut redan äro anlagda, och städse yppas frågor om nya qvarnars till-

komst, dervid proceduren genom högstberörde Kongl. författning blifvit ansenligen lättad, till förmån för dem, som derå använda kostnad för ortens behof i denna del.

Afgifterna till Staten eller anslagen till andra verk i allmänhet, hvartill höra de till Rusthållsnummer och Augmenter anslagne räntor, utgörande 28,979 R:dr 11 sk., kunna icke i den mån vara betungande för jordbruket och näringarne, att innehafvarne deraf lida mehn eller hinder, och de i omförmälte måtto tillökade utgifter af arrenderad jord hafva ej heller försatt Arrendatorerna i någon förlägenhet till deras utgörande, så länge afsättningen af producterna kunnat åstadkommas med någorlunda förmån, hvilket ådagalägger, att en hvar, som är omtänksam i sin befattning och lämpar utgift efter inkomst, har deraf dess bärgning; önskeligt vore, att denna period ej må alltför hastigt och betydligt afbrytas och derefter i sådant skick fortfara.

Hvad Städerna angår, så synas handeln och handtverkerierna icke vara i något tilltagande florerande tillstånd. Handeln bedrifves hufvudsakligen med inhemska producter, spanmål och brännvin samt andra artiklar, dessa sistnämnde mindre betydligt, än de öfriga, och de varor, som

hitkomma från andra orter, bestå, beträffande de inhemska, i trädvaror, sill, torr eller saltad fisk, specerier m. m., och de utländska i sådane, som tillhöra dagliga lefnaden, ehvad de bestå i lux-artiklar eller i lifvets vanliga behof. Genom lindring i tull-afgiften för dem och genom liberalitet i förut förbudna varors nu mera tillåt-
na införsel, är rörelsen visserligen underlättad; men huruledes i den erforderliga lifligheten stagnation blifvit bemärkt, kan icke annorledes förklara sig, än på grund af en allmänt öfverklagad penningebrist, som verkar ofördelaktigt å alla klassers handteringar, och om någon ytterligare frihet erfordras både i tull-afgiften och i andra förhållanden, som dermed stå i sammanhang, lärer rätta utvägen till uppmuntran för rörelsen och industrien visserligen ej undfalla Regeringens uppmärksamhet.

Handtverkerierna, hvilka äga en helt annan källa än handeln, bero på idogheten och duglighet i arbete samt sparsamhet i hushållningen; och ehuru dessa näringars beskaffenhet i allmänhet ej medför något välstånd, utan blott tarflig utkomst, finnes dock, hvad särskilta näringar angår, såsom färgeri, garfveri och bageri med flera dylika, de som ej blott gifva god bärning, utan bereda äfven välmåga för deras idkare, då

befattningen vårdas med noggrannhet och omtanka, utan att den onödigtvis minskas genom lefnadskostnad utöfver erforderliga behovet. I handtverkerierna ligger ej heller något betydligt förlag, som äfventyras, sådant, för hvilket handels-klassen är blottställd, då en väl öfverlagd handels-speculation misslyckas genom oförutsedda händelser, eller sådan hastigt förändrad conjunctur, hvilken icke kunnat förekommas och alltså, i stället för vinst, föranleder till förlust.

Enligt 1822 års berättelse, utgjorde lästetalet:

I Malmö	903
Ystad	1331

Helsingborg, inberäknadt färjemansbåtarna	165
Svåra läster tillsammans	2199

samt i Malmö och Ystad hvarje 29 fartyg och i Helsingborg 2 st.; och

befinnas nu: Läster

I Malmö	982
- Landskrona	610
- Ystad	921
- Helsingborg	63
- Trelleborg	69

Summa 2,645

samt fartyg i	Malmö	.	.	.	28
—	—	Landskrona	.	.	16
—	—	Ystad	.	.	24
—	—	Helsingborg	.	.	3
—	—	Trelleborg	.	.	3
					Summa 74

hvilket ådagalägger förhållandet med själva skeppsfarten.

Politisk Författning.

Till ordnings bibehållande i allmänhet, äro sådane anstalter vidtagne, som der- till skola bidraga, genom byordningar, så vidt de finna tillämpning genom hemmanens efter enskiften utspridda lägen, genom Ålder- och Ordningsmäns antagande, för att befordra den dertill hörande ordning och skick, i följd af utfärdade instructioner, genom tid efter annan utkomne föreskrifter mot dryckenskap, krog sittningar och dermed vanligen förenadt buller och oväsande, och dessas verkan på sedligheten utgör en uppmärksam tillfredsställelse.

Emot tiggeri och kringstrykande personers besvärande besök äro alla möjliga anstalter vidtagna, och i samma mån hvarje församling inom sig vårdar och biträder

dervarande medellösa personer, minskas ock denna olägenhet; hvarföre, mera än tillförene, mångfaldiga frågor uppkommit vid Landskansliet om dylika personers rätta vistelse, för att hindra andras inflyttning till församlingarna, än som derå kunna hafva billiga anspråk, äfvensom med tiden dylikt kringstrykande anses kunna genom omförmälte uppmärksamhet och åtgärd åtminstone betydligt minskas; men dels besvärar orten öpphörligt af i tjenst varande eller afskedade garnizonerande Soldaters hustrur och barn, hvilkas belägenhet äfven är högst äfventyrlig, enär för dem dels brister anstalt till deras uppehälle inom garnizonsförsamlingarna, dels saknas allt biträde dertill af Staten, enär någon fond af allmänna medel ej är för detta behof anslagen, dels ock har genom 1826 års mistväxt, tiggarghopen tilltagit ej blott af kringstrykande personer från andra orter, utan äfven från en del trakter inom Länet, der nöden varit tryckande, så att de vissa tider årligen vidtagne anstalter, att på en och samma dag inom Länet anställa jägningar efter kringvandrande tiggare och lättningar icke kunnat sedermera användas, utan måst gifva vika för deras behof, att genom betlande förskaffa sig uppehälle. Förliedet och de föregående årens rika spanmåls-tillgångar hafva visserligen i betydlig mån

minskat berörde oordning; men en annan olägenhet har uppkommit, såsom en fortsatt följd af den frihet, som blifvit lemnad en hvar bland arbetande-klassen öppen, att efter eget godtycke antaga årstjenst eller icke, hvarigenom dels mångfaldiga hjonslag tillkomma, hvilkas afföda ökar tiggarghopen, då af arbetsförtjensten ej kan hämtas underhåll för en stor barnaskara, dels ock hafva de skattdragande jordbrukare och näringsidkare deraf saknat erforderligt tillfälle till tjenstehjon och deras uppstegrade lönevillkor eller ökad dagspenning tillika varit deraf en omedelbar följd, enär i goda år, såsom för det närvarande inträffar, tjenstehjon dels undandraga sig att antaga ständigt tjenst, dels ock i en sådan ställning kunna för egen person af en enda dagspenning njuta uppehälle under flera dagar, derigenom ej blott de skattdragande anse-ligen lida, utan äfven det allmänna förlo-rar i arbetskraft och lättjan tilltager, dermed vanligen utsväfningar och sede-förderf stå i oskiljaktigt sammanhang, och den klagan, rörande tjenstehjons-klassens utsträckta fördelar samt deraf vållade olägenheter, till mehn och hinder att befordra allmänna välståndet, ligger utöfver Läne-styrelsens om-råde att afhjelpa.

I öfrigt

I öfrigt äro icke dess mindre fattigförsörjnings-anstalter inom hvarje stad och inom församlingarna å landet mer och mindre fullständigt inrättade, i den mån vederbörande kyrkoråd derå fästa erforderlig uppmärksamhet, och i allmänhet, då ej ovanliga olyckshändelser eller missväxt inträffar, lider icke någon dylik person genom bristande uppehälle, hvilken kan räknas till fattighjon eller husarm, och vid derom yppande frågor utgör det för Läne-styrelsen en ovillkorligt noggrant iakttagen pligt, att rätta och föreskrifva hvad i detta fall erfordras. I städerna, hvars omfattning äger en inskränkt krets, låter sig ock denna vård med mera säkerhet åstadkommas än på landet, hvarest fordras en mera vidsträckt uppmärksamhet, hvilken hufvudsakligen ankommer på vederbörande Presterskaps mer eller mindre nitiska omtanka, äfvensom noga är kändt, att derest kringstrykande tiggerier från andra orter ej ökade besväret och kostnaden, fölle bidraget dertill för egna fattiga både mindre besvärligt och mindre betungande.

För behöfvande personer är dessutom bidrag från andra välgörande anstalter att påräkna. Så har Eders Kongl. Maj:t sjelf i

Nåder anslagit en contant summa 8,303 R:dr 19 sk. 4 rst., hvilken ytterligare blifvit ökad med upplupna räntor, utgörande ett sammanlagdt belopp i capital och räntor 8,797 R:dr 26 sk. 8 rst. till behöfvande, hvilka till helsans återställande besöka Ramlösa helsobrunn, för att af helsovattnet och bad-inrättningen sig begagna, och till förvaltande hvaraf en Direction, genom Nådigt Reglemente den 26 April 1826, blifvit tillförordnad, under Landshöfdingens ordförande; och det gagn, som detta Nådiga anslag medförer, kan bäst utrönas af den mängd behöfvande, som af berörde fond, jemte den fattig-cåssa, som dessutom är samlad och gemensamt förvaltas, njuter understöd, och som öfver den ädelmodige gifvaren nedkallar himmelens välsignelse.

Så har dessutom genom Rothålls-delägarne vid Kongl. Norra och Södra Skånska Infanteri-Regementerna, hvilka efterskänkt deras af Staten erhållne betalning för under sista krig anskaffade Capotter, anslagits en fond till pension för afskedade Soldater samt i vissa fall äfven för deras hustrur och barn, hvilken, under Nådigtst erhållen benämning af Carl Johans Pensions-Cassa, vid nämnde Regementen förvaltas af en, under Landshöfdingens ordförande, af delägarne utsedd Direction, och hvars fond i dess

början utgjort 9,323 R:dr 8 sk., men sedermera genom upplupna räntor befunnits vid sista redogörelsedag den 19 Februarii detta år utgöra 15,431 R:dr 16 sk. 8 rst., deraf under den förflutna tiden 49 afskedade Soldater samt 8 enkör och 52 barn åtnjutit pension till ett sammanräknadt belopp, 4207 R:dr 32 sk.; och af hvilket förhållande visar sig i hvad mån berörde välgörande anstalt bidrager till vederbörandes understöd i deras medellösa belägenhet:

I anseende till den i orten öfverallt vid gästgifverierna indelta hållskjutsen, som betungar orten utan något jemuförligt gagn, har, till förekommande af de deraf i mångfaldiga hänseenden vållade olägenheter, om tankan tid efter annan varit fästad å dess afskaffande, och derom äfven i afseende på indragning deraf blifvit förordnadt genom Kongl. Maj:ts den 30 December 1824 ankomna Nådiga bref, grundadt på Riksens Ständers vid sista Riksmöte derom gjorda underdåniga anmälan:

Enligt locala förhållandet har ock vid Domstolarna i berörde ämnet varit undersökt, på det, genom hållskjutsens indragning, reserve-skjutslagen icke öfver höfvan inåtte betungas, utan dessa erhålla understöd till skjutsens förstärkande, om så på-

fordrades, och oansedt de mångfaldigt uppkastade hinder, för att bibehålla en gammal vana, hvilken snart sagdt tagit åt sig urminneshäfd, deraf Gästgifvarne hämtat vida större fördel än sjelfva reservelagen och de resande i deras fortkomst; har dock genom Länestyrelsens utslag, hvilka, fullföljde besvärsviis både i Kongl. Kammar-Collegium och hos Eder Kongl. Maj:t, blifvit godkända, hållskjutsen kommit att upphöra vid följande gästgifverier, nemligen: Fleninge i Luggude, Tågarp i Rönnebergs Härad, Röstånga och Åkarp i Onsjö Härad samt i mer och mindre mån indragen vid Östraby i Färs Härad, Everlöf i Torna Härad, Saxtorp i Harjagers Härad, Sjöbo äfven i Färs Härad och Herresta i Herrestads Härad; hvar efter ej någon grundad anledning till klagan förekommit; och har denna förändring för reserve-skjutslagen eller för de resande icke eller medfört någon olägenhet; äfvensom uppmärksamheten än vidare är fästad på fortsättning af denna anstalt, så vidt densamma kan lämpligen ega rum. Emedlertid och vid beräkning af de hållhästar, hvilka, stundom äfven utan att begagnas till skjuts, varit anslagne, men alltid för vederbörande medfört en känbar olägenhet både i anseende till folk och hästar, som vid hemmansbruket varit saknade, har hästarnas antal, som varit förut indelte till

hållskjuts, befunnits utgöra på året 9,488 stycken, hvaraf med visshet kan slutas, att, enär minst en person med hvar par hästar varit följaktig, hafva 4,744 dagsverken årligen varit för husbonden försummade, utan att den ringa inkomst skjutspenningen inbragt vid tillfällen, då hästarna blifvit gagnade, kunnat dem ersätta. Utom de gästgifverier, som i städerna äro inrättade, finnas på landet 31 gästgifvaregårdar till resandes behof och fortställande, hvilka, årligen med upprättade taxor försedde, tjena vederbörande resande till rättelse i de förnödenheter, som kunna erfordras; och likasom af gästgifvaregårdarna erlägges till Staten särskilt afgift, så påföres äfven lagligen stadgad afgift af de värdshus vid större Säterierna och näringsställen till vägsfarandes behof vid allmänna vägarna, hvilka efter vederbörandes hörande måst antagas å förut begagnade hviloställen, der bränvin annars ändå vore att försälja, och hvarigenom smygkrogar tillika kunnat af de taxerade näringsidkarne controlleras; varande å sedligheten icke någon menlig verkan deraf förspord, hvarå ock all möjlig uppmärksamhet är fäst; utgörande berörde värdshus samt näringsställen 82 till antalet på landet samt 59 i städerna.

För postförslen i orten, såsom hörande till en viss skjuts-inrättning, äro endast $1 \frac{1}{8}$

posthemman indelte, så att den öfriga postförslen måste bestridas af andra vid allmänna vägarna närbelägna hemman. I anseende till de friheter och förmåner, hvilka dylika hemman åtfölja, så länge de till postförslen äro anordnade, hafva särskilta frågor uppkommit af gästgifveriskjutskyldige hemmansägare om postförslens fortställande genom gästgifvare-skjuts, och de ad interim till postförslen anordnade hemman i stället till anslag för gästgifveriskjutsens understöd. Under förflutna året, då den särskildt föreskrifne Continent-posten blifvit med gästgifvareskjuts fortställd, och hvilken Gästgifvarne sjelfve å särskilta ställen sig ensamt åtagit, har utgången visat, att berörde post blifvit vida fortare befordrad, än genom den vanliga postinrättningen; och då i gamla Sverige postförslen vanligen sker genom gästgifvarnes försorg, torde ock något hinder ej heller kunna möta här i orten för enahanda anstalt, så vida ej innehafvarne af de nu postförslen anslagne hemman deremot lägga hinder, hvilket redan visat sig der dylik fråga blifvit af Länestyrelsen handlagd.

Kronoskjutsningar, vidlådande jorden, hafva icke inträffat under de sist förflutna åren af någon särdeles tunga, vidare än hvad angår transporterande af ekvirke, för-

såldt till Kongl. Maj:t och Kronan från Säteri- och frälseskogar, hvilka skjutsningar, då de inträffat å sådan tid, då vägarna varit djupa, visserligen derunder medfört hinder och olägenhet. Enär dessa icke kunna undvikas, medan ekvirket for flottans behof varit af nöden, hafva vederbörande ansett enda utvägen kunna vara till deras befrielse, att nemligen sjelfve säljarena af ekevirket, då det aflåtes från Säteri- eller Frälseskogar, draga försorg om forslandet deraf till närmaste hamn, så att fördelen af försäljningen kunde förenas med den dermed förknippade besvärliga transporten emot åtnjutande af skjutsersättning eller hvad annat beting, som kunde öfverenskommas, hvarigenom det ena med det andra kunde stå i sammanhang och fördelen ej ensamt tillfalla den ene, men skjutsbesväret ensamt drabba den andre. Ortens laglydige undersåtare hafva ock icke sökt undandraga sig omförmälte besvär, och Länestyrelsen har, för att så vidt möjligen kunnat ske, delat det samma emellan de i orten boende skjutsskyldige, hvarvid likväl ej kunnat undvikas, att dertill äfven blifvit uppbådade dem, som varit boende på 2 mils afstånd och deröfver, räknadt från deras bostad till transportstället, och legomålen hafva vid dessa tillfällen stundom blifvit betalta med 6 R:dr 32 sk. Banco för paret, hvilket utmärker i hvad

mån dylika skjutsningar varit betungande å de orter, der de inträffat, och hvilket Lä- nestyrelsen ansett sig åligga att låta komma till kännedom, i den förhoppning, att den lindring måtte varda förberedd, som genom Regeringens visa och nådiga omsorg möjligen kunde för framtiden vederbörande förunnas.

Att särskilt upptaga alla de från Lä- nestyrelsen emanerade föreskrifter och underrättelser, som tillhöra Police-åtgärden, dels i anledning af allmänna åsigter, dels uppkomna af tillfälliga händelser, torde icke vara ledande till något ändamål. Något klagomål af allmän beskaffenhet har icke förekommit, och de individuella, som blifvit anmälte, hafva vunnit den handläggning, som vederbort. Af de årligen afgifne underdåniga berättelser, angående här anhängige gjorde ärenden, ehvad de angått Cameral-verket, oeconomic och police eller lagsökningar, inhämtas fullständigt antalet af deras särskilta beskaffenhet och huruledes de städse varit i tilltagande; men då det icke dess mindre varit af vigt för vederbörande, att deri så skyndsamt vinna slut och verkställighet, som omständigheterna medgifvit, har hos Länestyrelsen varit en fast föresats, som icke blifvit någon sin åsidosatt, att inom hvarje års slut af-

göra alla mål af hvad beskaffenhet, som helst, deri skriftvexlingen varit fulländad och möjligen kunnat slutligen handläggas, i sammanhang hvarmed öfver handräckningsmålen, hvilka berott på Exsecuterernas åtgärd, qvartals-förteckningar i föreskrifven ordning vederbörligen inkommit, hvarå ock noga uppmärksamhet varit fästad, så att verkställighet följt och vederbörande icke kommit att uppehållas i deras rätt, utan vunnit det biträde, som möjligen kunnat åstadkommas,

Helsovården är under den förflutna tiden noggrant iakttagen, och några allmänna farsoter hafva icke härjat denna ort. Då likväl omständigheterna påfordrat Läkares biträde på afskillda håll, antingen i anseende till sjukdoms-tillfällighet af miss-tänksam art, eller för att verkställa medico-legala besigtningar, och oansedt lemnadt biträde af de vid Regementerna anställde Läkare eller vid Lunds Lazarett, hafva ej sällan händelser inträffat, att en enda Provincial-Läkare funnits otillräcklig, i betraktande af folkökningen och deraf följande ökade behof af Läkares råd och tillsyn, så att löne-anslag för en sådan Läkare ytterligare för Länet vore högst af nöden, att förekomma de flerfaldiga olägenheter, som af bristande och skyndsam hjälp kunna äfven

tyras, i synnerhet då sådane tillfälligheter inträffa, der Läkarens längre vistande & en och samma trakt är af nöden, hvarigenom, då sjukbesök på andra ställen påfordra skyndsamt undsättning, den ene eller andre kan blottställas i saknad af hjälp eller biträde. Vaccinationen fortgår öfver allt i Länet med håg och omtanka, så att allt det goda vinnes, som genom berörde anstalt är åsyftadt, sedan den deremot i början bemärkte fördomen är öfvervunnen.

Den i Lund inrättade Curhus- och Lazarett-anstalten, grundad på fond af sammanskott från Länet och Academien, och hvartill äfven hörer ett Acouchementshus, är ansenligen tid efter annan ökad genom den i afseende på Curhuset anslagne 3 sk. afgiften, och uppfyller i alla afseenden de åsyftade ändamålen, dervid en nitisk och verksamt dirigerande afliden och saknad Styresman, Kammarherren och Riddaren Friherre N. Trolle blifvit ersatt genom den för enahanda nit i tänke- och handlingssätt kände Hofmarskalken och Riddaren Friherre G. Gyllenkrok, som för denna välgörande anstalt uppoffrar både kostnad och besvär; utvisande förlidet års afgifna sammandrag, hurusom 543 personer under berörde år njutit derstädes erforderlig Läkarevård, och att icke vid något af öfriga i

Riket varande enahanda inrättningar så stor personal, som den i Lund, densamma med synnerlig fördel begagnat.

Malmö Hospital- och Barnhusfond, som står under Kongl. Seraphimer Ordens Gillets disposition, har i sednare åren äfven vunnit anseelig förökning i hus och byggnader, hvaraf för det närvarande är under nybyggnad ett hus, två våningar, af 55 alnars längd och 14 alnars bredd samt 12 alnars högd. Genom de derstädes vidtagne anstalter till sysselsättning för insatte dårar och af slag angripne personer, njuta de, som kunna anförtros arbete, lämplig vederläggning, och fondens utgifter minskas genom tillverkning på stället af klädespersedlar och andra behof, som till uslingarna erfordras; genom hvilken behandling, i förening med lämplig Läkarevård, dylike personer ej blott förbättrade, utan äfven såsom återställda till deras sinnens bruk, kunnat lemnas på fri fot; äfvensom till deras själsförmögenheter rubbade personer från andra orter blifvit af Kongl. Ordens-Gillet insatte, för att vårdas och förbättras.

Af Barnhusfonden är anslaget betydligt ökad till 2,400 R:dr till 400 behöfvande barns undsättning, hvarförutan i följd af 1826 års ovanligt ringa skörd, ett till-

skott för nämnde år beviljades med 600 R:dr B:co, så att dessa välgörande anstalter i mån af berörde tillgång blifvit väl använda; och lärer förhållandet för öfrigt af Kongl. Ordens-Gillet närmare utvecklas, både hvad angår Hospitalet och Barnhusinrättningen.

Sedan genom de betydliga i Borås och Åbo inträffade eldsvådor, allmänna Brandförsäkringsfonden i Riket kommit att upplösas, hafva Skånska Städerna öfverenskommit om Reglemente till försäkring af deras hus, hvilket Eders Kongl. Maj:t under den 5 Mars detta år i Nåder fastställt, hvaregenom husägarne betryggas vid olyckshändelse, och hvilken destomera lärer till vederbörandes säkerhet och till full visshet om fondens bestånd, som erfarenheten visat, dels att, då någon gång eldsvåda uppkommit i orten, byggnadssättet, bestående af grundmur och korsverk, icke varit af den vådliga beskaffenhet, som visat sig i Städerna af träd, dels ock Skånska Städernas betydliga tillskatter blifvit medtagna till trädstädernas undsättning, från hvilket äfventyr de således nu mera, ehuru med uppoffring, blifvit endtledigade; hvarförutan, beträffande landet, inom Häraderna äro upprättade brandstodsföreningar, hvilka, då de efter förändrade pris å arbetskostnad och mate-

rialier, icke svara mot förlusten då eldsvådor inträffa, fråga är väckt och under behandling om förbättrad brandordning, hvilken, kommen till stadga, kan mera än tillförne aflägsna de missöden, som vanligen träffat de brandskadade och oftast bragt dem i förlägenhet.

De i allmänhet förekomne uppmuntringar till Sparbankar, hafva föranledt till två dylika inrättningar i orten, den ena i Malmö och den andre i Ystad, dervid den förstnämnde blifvit funderad år 1824 på en sammanskjuten fond 549 R:dr 44 sk. 8 rst., hvilka gemensamt med de qvarstående insättningar vid förlidet års slut utgjort ett belopp 35,848 R:dr 10 sk. 8 rst. samt delägares antal 995, och den sistnämnde, förlidet år stadgad på en fond 733 R:dr 42 sk. 7 rst., vid årets slut upplupen till 7,116 R:dr 23 sk. 3 rst. af 345 delägare, hvarigenom visar sig, att denna anstalt tillvunnit sig allmänt förtroende och åstadkommit det gagn, som derigenom i flera afseenden åsyftas; varande om beskaffenheten och förvaltningen särskilt fullständig underrättelse genom tryck allmänheten meddeld, hvilken utmärker den nitiska omtanka och noggrannhet, hvarmed förvaltningen å begge ställen värdar deras anförtrodda besvärliga uppdrag, och genom hvilken inrättning män-

gen penning, som annars varit för dagen förstörd, kan framdeles komma till undsättning, samt ungdomen dessutom vänjas till sparsamhet och ett klokt användande af de medel, som kunna förvärfvas.

Hvad slutligen hör till undervisningsanstalter i Länet, kan sådant fullständigt inhämtas af 1826 års Prestmötes-handlingar; och läser någon anteckning ej erfordras rörande Läroverket vid Academien i Lund, såsom dessutom ej hörande till Länestyrelsens befattning.

Utom de förut varande Trivial-skolorna i städerna, har Malmö stad år 1824 köpt ett af de större hus i staden, sedermera ökad genom tillbyggnad och inredt till boställe ej blott för vanlige Lärarne och till läsning, utan äfven för tillkomne Apologistklasserna. I Landskrona vårdas Gjørloffska fattigskolan med framgång lika med därvarande flickskolan. Enahanda flickskola är äfven i Malmö inrättad, egentligen för att dana flickor till nyttig sysselsättning bland arbetande klassen. I Ystad är med betydlig kostnad uppbyggdt ett nytt Lärohus för undervisningen, äfvensom i Lund en vaxelundervisningsanstalt blifvit inrättad, allt under de sist förflutna fem åren.

På landet hafva vid 1826 års Prestmöte redan varit tillkomne 199 vanliga skolor med skolhus och 173 ambulatoriska undervisnings-anstalter, hvaribland må särskilt nämnas vaxel-undervisning, införd vid Höganäs stenkolsgrufva, vid Öfveds kyrka ett hus, bebyggt och bekostadt af nu framlidne Hofmarskalken, Frih. *C. E. Ramel*, samt vid Åsums kyrka af Friherrliga *Ramelska* familjen, vid Gullarp och Näs kyrka af Hofmarskalken *Arvid Trolle* och vid Dybäcks gård af Grosshandlaren *Wallis*, äfvensom särskilda skolor äro anlagda vid Högestad och Baldringe af General-Lieutenanten. Grefve *C. C. Piper*, vid Westerstad af Hans Excellence m. m. Herr Grefve *de la Gardie*, vid Bjeresjö af Enkefru *Cock*, hvarförutan äfven andra skolor i församlingarna tillkommit, der de förre varit otillräckliga eller obehöfliga till barn-undervisningens befordran, så att Presterskapets nit och Invånarnes beredvillighet gemensamt bidragit till denna angelägenhet, ledande till utveckling af själens förmögenhet, att bilda ungdomen till nyttiga medlemmar i samhället, till Gudsfruktan, sedlighet och lydriad under Lagen, såsom rätta målet af all sann upplysning, hvilket dessutom utmärker ortens både tänke- och handlingssätt, och derifrån hvarken hågen eller lynnet afvika, då ve-

derbörande om det rätta och sanna vinna
kännedom och öfvertygelse.

Med djupaste undersätlig vördnad, nit
och trohet framhärdar till dödsstunden!

Stormächtigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts!

underdånigste tropligtigste
Tjenare och undersåte

W. A F KLINTEBERG,

I. N. Hoffman, Eberh. Quensel,

Malmö Landskansli den 9 Augusti 1828.
